

Názor

Filantropie je dnes nejvíce spojována s lidmi, kteří dávají peníze. Často ale jde jen o to, překročit hranice vlastního pohodlí a udělat něco navíc, věnovat čas, energii nebo kus osobní statečnosti. Důležitým úkolem nás neziskovek je poukazovat na místa, kde to nefunguje zcela ideálně. A když se nám podaří přitáhnout pozornost k nějakému problému, spíš se něco změní.

Jitka Přerovská (*1972, Turnov) absolvovala Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze (1998), obor výtvarná výchova — anglický jazyk. V letech 1999—2005 působila v oblasti produkce a vedení kulturních a vzdělávacích projektů (např. 14 krajů České republiky, Deset století architektury, příprava projektu pro světovou výstavu Expo 2005 v Aiči). V roce 2006 stála u zrodu Nadace Proměny Karla Komárka, ve které působí jako ředitelka. Z realizovaných projektů oceňuje především park Ostrov Santos v Sušici, Jiráskovy sady v Litoměřicích a zahradu mateřské školy v Arabské v Praze 6.

The way I see it

Philanthropy is mostly associated with people who give money today, but often it's just to cross the boundaries of your own convenience and do something extra, to devote time, energy, or a piece of personal courage. An important task of our non-profits is to point to the places, where it is not working entirely ideally. When we manage to attract attention to some problem, something tends to change.

Jitka Přerovská (*1972, Turnov) graduated from the Pedagogical Faculty of Charles University in Prague (1998), field Art Education — English Language. In 1999—2005, she worked in the area of the production and management of cultural and educational projects (e.g. The 14 Regions of the Czech Republic, Ten Centuries of Architecture, preparation of the project for Expo 2005 world exhibition in Aichi). In 2006 she was at the creation of The Karel Komárek Proměny Foundation, where she serves as a director. Of the completed projects, she particularly appreciated Santos Island Park in Sušice, Jiráskovy sady (orchards) in Litoměřice and the garden of the nursery school in Arabská Street in Prague 6.

Základem je dialog

S Jitkou Přerovskou, ředitelkou Nadace Proměny Karla Komárka, hovořil Jan Šépka.

Poprvé jsme se setkali před pár lety, kdy jsme s městem Klatovy chtěli žádat o podporu na revitalizaci Křesťanského vrchu. Dnes se s Nadací Proměny věnujete veřejnému prostoru už přes 10 let. Můžete činnost nadace popsat?

Jednak pomáháme na konkrétních místech, která chce někdo změnit k lepšímu — to pokrývají naše tři grantové programy. Když chce například radnice rekonstruovat městský park, přihlásí se do naší grantové výzvy. Projekt posuzujeme ze všech možných stran: jak je promyšlen ve vztahu k okolí, jak pracuje s veřejností, nakolik město uvažuje o budoucí údržbě. Radnici, která má nejlépe připravený záměr, poskytneme grant na jeho uskutečnění a také konzultační podporu. Obdobné to je ve všech programech. Vedle této cílené pomoci se zabýváme také vzděláváním a osvětou, což považují za ještě důležitější, i když výsledky této práce zhodnotíme až za řadu let. Vyšší cíl nadace je, aby kvalitní prostředí bylo běžným standardem, proto se musíme věnovat právě lidem.

Vy jste byla u založení nadace. Proč jste si zvolili jako hlavní téma veřejný prostor s přesahem ke krajinné tvorbě? Jaké byly začátky?

Se zakladatelem Proměn jsem se prvně setkala v rámci jednoho kulturního projektu a rok nato mě oslovil s nabídkou spolupráce. Než ale prvotní idea nabyla podobu nadace s konkrétním posláním, dlouho jsme diskutovali. Důležité pro mne bylo, že jsme se od začátku shodli, že chceme promyšlený koncept, kde nepůjde o to, rozdat co nejvíc peněz na co nejvíc míst, ale v první řadě o smysluplnou pomoc. Pan Komárek hodně cestuje, a tak jsme se mimo jiné bavili o dojmech z cest a rozdílech, které vnímáme vždy po návratu domů: ve vztahu lidí k přírodě a krajině, v přívětivosti měst vůči lidem. Společně jsme tak našli silné téma. Nadaci jsme vybudovali od základu, začínali jsme s prázdným blokem a ambiciózní vizí měnit prostředí i myšlení lidí. Rovnou jsme se pustili do velkých projektů. Vlastně to bylo dost troufalé a já zpětně musím obdivovat odvalu zakladatele. Bylo to těžké už proto, že jsme dlouho nemohli nic ukázat a přicházely pochybnosti, jestli to má smysl. Ale hlavně díky skvělému týmu i pomoci lidí z oboru jsme náročné začátky ustáli.

Značnou pozornost věnujete participaci. Má podle vás veřejnost zasahovat do architektury a do veřejného prostoru?

Záleží na tom, co myslíte tím zasahováním. Participace má široký záběr. Když jsme začínali, už to slovo bylo téměř neznámé. Dnes je situace lepší, ale architekti

The base is dialogue

Jan Šépka spoke with Jitka Přerovská, director of The Karel Komárek Proměny Foundation.

We first met a few years ago, when we wanted to apply with the town of Klatovy for support for the revitalization of Křesťanský vrch (Christian Hill). Today, you have been devoting yourself with the Proměny (Metamorphoses) Foundation to public space for over ten years already. Can you describe the activity of the foundation?

First, we help in specific places, which someone wants to change for the better — our three grant programmes cover that. When, for instance, the town hall wants to reconstruct a municipal park, it applies to our grant call. We evaluate the project from all possible sides: how it is thought out in relation to the surroundings, how it works with the public, how much the city has considered the future upkeep. We provide the town halls, which had the best prepared plan, a grant for its implementation and also consultation support. It is similar in all the programmes. Besides this targeted assistance, we also deal with the training and education, which I consider as more important, although we will not evaluate the results of this work for many years. The higher goal of the Foundation is to make a quality environment the norm, so we need to devote ourselves precisely to people.

You were at the establishment of the foundation. Why have you selected as the main theme public space overlapping into the landscape architecture? What were the beginnings?

I first met the founder of Proměny within the framework of one cultural project and a year later he approached me with an offer of cooperation. However, we discussed things for a long time before the initial idea took on the form of a foundation with a specific mission. It was important for me that we agreed from the beginning that we want a thought-out concept, which will not try to give away as much money as possible in as many places as possible, but first and foremost about meaningful assistance. Mr. Komárek travels a lot, so we talked among other things about the impressions from travels and the differences that we always see after returning home: the relationship of humans to nature and the landscape, the amiability of the cities towards the people. We thus found a strong topic together. We have built the foundation from its base; we started with a blank pad and ambitious vision to change the environment and thinking of people. We also embarked on large projects. It was actually quite presumptuous, and looking back I have to admire the courage of the founder. It was already difficult because we had nothing to show for a long time and doubts arose if it made

z ní stále mají obavy, někdy odůvodněné. My se snažíme, aby jim participace přinášela užitečné podněty. Důležité je rozdělení a respektování rolí. Veřejnost nemá architektům diktovat, co jak má vypadat. Lidé by ale měli popsat, co od veřejného prostoru očekávají jako jeho uživatelé. Pravda je, že nejsou zvyklí na diskusi, často ji chápou tak, že mohou mluvit do všeho. Všichni se stále učíme smysluplnému dialogu.

Stává se, že názory jsou různé, a není pak zřejmé, co použít jako podklad pro další uvažování o projektu. Právě politici navíc mohou plnění přání veřejnosti zneužívat, aniž by přemýšleli nad skutečnými potřebami a zadáním.

Participace nemá být nástrojem politiků, kterým si zajistí přízeň a hlasy lidí. Je to svébytná odborná disciplína, proces, který by místní samospráva měla využívat zodpovědně, konzistentně a kterého by se měly účastnit všechny relevantní zájmové skupiny. Včetně architektů, politiků nebo zástupců dotčených orgánů, na jejichž vyjádření často projekty stojí a padají. Participaci musí vést nezávislý mediátor, který umí tu různorodost názorů vyhodnotit do výstupů, jež zadání ještě víc zpřesní. Kromě respektování rolí je nutná i větší spolupráce mezi všemi. Mezioborové spolupráci by se podle mě mělo věnovat mnohem víc prostoru už na školách.

Kromě obnovy parků se zabýváte prostory u školek a škol. Snažíte se přimět ředitele k jinému přemýšlení o školních zahradách.

Nejen to. Náš program Zahrada hrou se ke změně myšlení snaží přimět i učitele, rodiče a také architektky. Zahrady mají pro děti význam už proto, že jsou to zelené oázy ve městě, důležité jsou i pro vzdělávání. Ve škole děti tráví 6 hodin denně i víc, takže smysl investice do tohoto prostředí, které mají denně na dosah, je bez diskuse. Co se nám nelíbí, je, jak se to děje. Často chybí zdravá, komplexní úvaha nad potřebami konkrétní školy. Prostor pro děti se řeší bez nich, výběr z katalogu je norma. Děti dostávají špatný příklad. Školková zahrada je přitom jejich prvním setkáním s prostorem, který sdílejí s někým cizím. Samy to tak vědomě neprožívají, ale právě v tomhle věku všechno přirozeně nasávají jako houby. Proto se je snažíme do proměn zapojovat, aby věděly, že se jich to přímo týká. Pokud to nebudeme učit už ty nejmenší, bude jim jedno, jak prostor kolem nich vypadá. Za 20 let budou zákazníci architektů — ve veřejné i soukromé sféře — takže i pro budoucí kvalitní architekturu je to zásadní. Věřím také, že i dobré školní zahrady mohou přispět k většímu zájmu o význam architektury pro náš každodenní život.

Zaměřujete se hlavně na prostor, ne tolik na architekturu — stavby, které ho spoluvytvářejí.

sense. But mainly thanks to a great team and the help of people in the field we handled the difficult beginnings.

You pay significant attention to participation. Should the public intervene in architecture and public space in your opinion?

It depends on what you mean by interference. Participation has a broad scope. When we started, the word was almost unknown. Today the situation is better, but the architects are still afraid of it, sometimes those fears are justified. We are trying for participation to bring them useful stimuli. What is important is the distribution and respect of the roles. The public should not dictate to the architects what it should look like. But people should describe what they expect from public space as its users. The truth is that they are not accustomed to discussion; they often understand it that they can have a say in everything. Everyone is still learning meaningful dialogue.

It happens that opinions are different and it is not then obvious what to use as background material for further consideration on the project. Moreover, precisely politicians could abuse fulfilment of the wishes of the public without considering the real needs and assignment.

Participation is not to be an instrument of politicians, which assures them the favour and votes of the people. It is an independent professional discipline, a process, that local authorities should use responsibly, consistently and which should involve all the relevant stakeholders. Including architects, politicians and representatives of the concerned bodies, on whose views projects often stand or fall. Participation must be led by an independent mediator, who knows how to evaluate the diversity of views into the outputs that makes the assignment even more precise. In addition to respecting the roles, it forces greater cooperation between all sides. In my opinion, interdisciplinary collaboration should be devoted much more space now in schools.

Besides the renewal of parks, you deal with spaces next to nursery schools and primary schools. You try to encourage the director to another thinking about school gardens.

Not only that. Our programme Garden of Play tries to encourage also teachers, parents and even architects to change their thinking. Gardens already have an importance for children because they are green oases in the city; they are also important for education. Children spend 6 hours and more in school every day, so the sense of an investment in this environment, which they have in reach daily, is indisputable. What we do not like is how it is taking place. A complex consideration of the needs of the specific school is often lacking. The environment

Není absurdní, když u neutěšené budovy, například školky, vznikne skvělá zahrada? Neměla by se do zadání zapojovat i nejbližší zástavba?

To si uvědomujeme. Jako soukromá nadace jsme si ale dali jasné hranice toho, kam jde naše podpora. V případě parků se někdy řeší stavby, které jsou jejich nedílnou součástí. Do zadání architektonického návrhu je zahrnujeme, samotná rekonstrukce už se ale nefinancuje z našeho grantu. Souhlasím, že by školní zahrady s budovami měly víc komunikovat. Do oprav školních budov se investovalo hodně a ponechme teď stranou, jaké jsou výsledky. Na zahrady se ale zapomínalo zcela. Když bylo málo dětí, školní pozemky se prodávaly, zmenšovaly. Teď je nárůst počtu žáků, dělají se přístavby a zahrady se opět zmenšují. Ze zmíněných důvodů chceme bojovat za to, aby se neztrácely.

Nyní jste rozjeli nový program zaměřený na menší granty.

Ano. Měly by pomoci veřejnému prostoru v drobných zásazích iniciovaných „zdola“: uživateli, ale třeba i architekty. Program Proměň své město je zaměřen docela široce, aby pokryl různorodé problémy městského prostoru. V obměnách chceme grantové výzvy opakovat každoročně.

V jedné ze svých prezentací jste se zmínila o tom, že by proměna měla být citlivá. Neexistují prostory, které by si zasloužily razantní, možná i necitlivou změnu, jež se zpočátku nemusí lidem líbit, ale do budoucna přinese výrazné zlepšení?

Citlivost považuji za zásadní, i když ji nevnímám tak, že by architekt nemohl přijít s radikální myšlenkou. Jde spíš o přístup k řešení zadání, o umění naslouchat a sledovat širší kontext. Architekt má posouvat věci kupředu. Jsou projekty, které umožňují bláznivější myšlenky a ukazují nový směr, a takové, které vyžadují pokoru.

Pro výběr zpracovatele projektu využíváte architektonickou soutěž. Jaké jsou vaše zkušenosti s tímto modelem?

Každou soutěž konzultujeme s Českou komorou architektů. Začínali jsme vyzvanými, pak přešli k veřejným, teď se opět zamýšlíme, jak dál. Veřejnou soutěž považuji za důležitou, protože dává šanci i mladým architektům. Nemyslím si ale, že je jedinou cestou, když vezmeme v úvahu množství různorodých témat, rozsah zakázek, velikost měst a obcí nebo aktuální stav na trhu. Přiklání se k větší variabilitě.

Jako soukromá nadace můžete pořádat dvoukolovou soutěž, jejíž druhé kolo je neanonymní, což veřejnému zadavateli zákon bohužel neumožňuje. Tento model se mi líbí. Zástupci města mohou s autory komunikovat, což je velmi prospěšné pro obě strany. Stává se, že lidský aspekt zásadně ovlivní výsledky soutěže?

for children is resolved without them; selection from a catalogue is the norm. Children receive a bad example. At the same time, the nursery school garden is their first encounter with a space they have to share with someone they do not know. They do not themselves experience it consciously, but precisely at that age they naturally absorb everything like sponges. We therefore try to engage them in the transformations to know that it directly concerns them. If we do not teach already the youngest, they will not care what the space around them looks like. They will be the customers of architects in 20 years — in the public and private spheres — so it is essential also for future quality architecture. I also believe that even good school gardens can contribute to a greater interest in the importance of architecture for our everyday life.

You focus mainly on space, not so much on architecture — the buildings that co-shape it. Isn't it absurd when a terrific garden emerges next to a dismal building, for instance a nursery school? Shouldn't the nearest built-up area also be connected to the assignment?

We realize that, but as a private foundation we have set clear boundaries where our support goes. In the case of parks buildings that are an integral part of them are sometimes resolved. We include them in the assignment of the architectural design, but we do not finance the reconstruction itself from our grant. I agree that school gardens should communicate more with the buildings. A lot has been invested in the repairs of school buildings and we will leave aside what the results are. But the gardens were forgotten completely. When there were few children, school plots were sold, they became smaller. Now, there is an increase in children, reconstructions are being done and gardens are again shrinking. For the mentioned reasons, we want to fight for them not to be lost.

You have just started a new programme focused on smaller grants.

Yes. They should help public space in small interventions initiated “from below”: by the users, but perhaps also architects. The programme Transform Your Town is focused quite broadly to cover diverse problems of urban space. We want to repeat the grant calls annually in variations.

In one of your presentations, you mentioned that the transformation should be sensitive. Are there no spaces which would deserve vigorous, perhaps even insensitive change that the people may not initially like, but will bring significant improvements in the future?

I consider sensitivity to be fundamental, although I do not perceive it such that an architect should not come

Park Alejka, Broumov, Přemysl Krejčířík, AND architektonický atelier, 2007–2010

Lesopark na říčním ostrově Santos, Sušice, Pavel Šimek — FLORART, 2009–2013
Forest park on the river island of Santos

V prvním kole jde o hledání nosné myšlenky, na které dobré návrhy stojí. Pokud tam žádná není, sebelepší prezentace ve druhém kole nepomůže. A opačně, když máte vedle sebe dva návrhy s úžasnou myšlenkou, osobní kontakt s jejich autory může pomoci v rozhodování.

Domníváte se, že by se na financování veřejných prostor mělo podílet víc mecenášů? A proč do nich má investovat soukromá nadace? Nemají to dělat samotná města?

Stejně otázky si můžeme klást u jakkoliv zaměřené filantropie. Dobře fungující stát by se měl samozřejmě postarat o řadu oblastí. Zároveň je výrazem vyspělé kulturní společnosti, že i jednotlivci pomáhají, kde je třeba. Filantropie je dnes nejvíce spojována s lidmi, kteří dávají peníze. Často ale jde jen o to, překročit hranice vlastního pohodlí a udělat něco navíc, věnovat čas, energii nebo kus osobní statečnosti. Já třeba za filantropa považuji i paní z radnice, která se nad rámec

with a radical idea. It is rather an approach to resolving the assignment, the art of listening and paying attention to the wider context. The architect is to move things forward. There are projects, which allow crazier ideas and show a new direction, and those, which require humility.

You use architectural competition for the selection of the author of the project. What are your experiences with this model?

We consult every competition with the Czech Chamber of Architects. We started with called, then went to public, now we are thinking again how to continue. I consider a public competition to be important, because it provides a chance also to young architects. I do not, however, think it is the only way, when we consider the number of diverse themes, the size of the commission, the size of the cities and municipalities or the current situation on the market. I would lean towards greater variability.

svých povinností a často ve svém volnu stará o park, který jsme podpořili. Pere se s dodavateli za kvalitní údržbu, je důsledná, takže to nemá lehké. Ale to místo jí prý dělá takovou radost, že by neměnila. Důležitým úkolem nás neziskovek je poukazovat na místa, kde to nefunguje zcela ideálně. Když se nám podaří přitáhnout pozornost k nějakému problému, spíš se něco změní. Já třeba za těch 10 let vnímám v zájmu o naše téma obrovský posun. A to dává naději i do budoucna.

As a private foundation, you can organize a two-round competition, the second round of which is not anonymous, that the law does not allow unfortunately for public commissioners. I like this model. The representatives of the city can communicate with the authors, which is very beneficial for both parties. Does it happen that the human aspect fundamentally influences the results of the competition?

In the first round, it is seeking the main ideas, which buttress the good designs. If there is none, the best presentation in the second round will not help. Conversely, when you have two proposals side by side with an amazing idea, personal contact with their authors may help you decide.

Do you think that more patrons should share in the financing of public spaces? Why should a private foundation invest in them? Shouldn't the city itself do that?

We can ask the same questions with any focused philanthropy. A well-functioning state should of course take care of a number of areas. It is also an expression of an advanced cultural society that individuals help where it is needed as well. Philanthropy is mostly associated with people who give money today, but often it's just to cross the boundaries of your own convenience and do something extra, to devote time, energy, or a piece of personal courage. I for instance consider also the lady from the town hall, who beyond her duties and often in her spare time takes care of the park, which we supported, as a philanthropist. She fights with the suppliers for quality maintenance, is thorough, so that she does not have it easy. But that place apparently gives her such joy that she would not trade it. An important task of our non-profits is to point to the places, where it is not working entirely ideally. When we manage to attract attention to some problem, something tends to change. For instance, I have perceived an enormous shift in the interest in our topic in these 10 let years. And it also provides hope for the future.

Zahrada Fakultní mateřské školy se speciální péčí, Praha, Martina Kárová, Ladislav Soukup, 2013–2015
Garden of the Faculty Nursery School with Special Care, Prague

Jan Šépka (*1969, Praha) vystudoval v roce 1995 Fakultu architektury ČVUT a o dva roky později dokončil Školu architektury AVU. V roce 1994 inicioval spolu s Michalem Kuzemským založení spolku Nová česká práce. V letech 1998–2009 byl společníkem ateliéru HŠH architekti, pak založil kancelář Šépka architekti. V letech 2004–2014 působil jako pedagog na FA ČVUT v Praze. V letech 2014–2016 byl vedoucím Kanceláře projektů a soutěží v Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy a od roku 2014 vede ateliér A1 na UMPRUM, kde byl v roce 2015 jmenován docentem. V roce 2006 byl editorem ročenky Česká architektura a v roce 2015 vydal knihu Jak se dělá město. K nejznámějším oceněným pracím, na kterých se podílel, patří úpravy Horního náměstí v Olomouci a Jiřského náměstí na Pražském hradě, Arcidiecézní muzeum v Olomouci, vila v Berouně, vila Hermína, úpravy zámeckého návrší v Litomyšli, návrh Národní knihovny v Praze nebo Pokoj v krajíně v Modravě.

Jan Šépka (*1969, Prague) graduated in 1995 from the Faculty of Architecture of CTU, and two years later completed the School of Architecture of the AFA. In 1994, he initiated along with Michal Kuzemský the foundation of the association Nová česká práce (New Czech Work). In 1998–2009, he was a partner of the atelier HŠH architekti, he then founded the office Šépka architekti. In 2004–2014, he worked as a pedagog at the FA of CTU in Prague. In 2014–2016, he was the head of the Office of Projects and Competitions at the Institute of Planning and Development of the Capital City of Prague and since 2014 has guided the atelier A1 at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague, where he was appointed an Associate Professor in 2015. In 2006, he was the editor of the Yearbook Czech Architecture and in 2015 published the book Jak se dělá město (*How a City Is Made*). The most famous awarded works on which he has participated include the adaptations of the Upper Square (Horní náměstí) in Olomouc and Jiřské Square at Prague Castle, the Archdiocese Museum in Olomouc, a villa in Beroun, the villa Hermína, adaptations of the chateau hilllock in Litomyšl, the design of the National Library in Prague or the Pokoj v krajíně (*Room in the Landscape*) in Modrava.